

Amei Koll-Stobbe – Sebastian Knospe, eds.:

Language Contact Around the Globe. Proceedings of the LCTG3 Conference.

Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014, XII + 446 s. Sprachkönnen und Sprachbewusstheit in Europa / Language Competence and Language Awareness in Europe, 5.

ISBN 978-3-631-62889-8.

Recenzovaný konferenční sborník s enigmatickým podtitulem (LCTG znamená „language contact in times of globalization“ a číslo 3 značí, že se jednalo o třetí akci tohoto zaměření) obsahuje vedle předmluvy editorů rovných dvacet příspěvků. Utrženy jsou do pěti oddílů, ale v zásadě by bylo možno vést dělítko přesně v polovině knihy: zatímco prvních deset textů (oddíl 1 a 2) se skutečně zabývá z nejrůznějších aspektů kontaktem jazyků a jeho výsledky, u druhých deseti (oddíl 3, 4 a 5) je spojitost s kontaktnou lingvistikou menší nebo se dokonce postupně vytrácí a převažuje bádání spadající spíše do jiných přístupů, jako je kupříkladu zkoumání jazykové krajiny, výzkum minoritních či naopak majoritních jazyků, translologie nebo jazykové plánování.

V celém sborníku zřetelně převažují empirické studie, byť většinou s dobrým teoretickým ukotvením. Nejčastěji se pojednává o kontaktu či vztahu angličtiny a nějakého jiného jazyka. Tak je zde tematizován kontakt angličtiny s polštinou (S. Jaworski: *Contact-induced changes in Polish morphology*, str. 25–45), italštinou (C. Furiassi: *False Italianisms in English dictionaries and corpora*, str. 47–72), chorvatštinou (B. Drljača Margić: *Contemporary English influence on Croatian: a university student's perspective*, str. 73–92), němčinou (E. Winter-Froemel – A. Onysko – A. Calude: *Why some non-catachrestic borrowings are most successful than others: a case study of English loans in German*, str. 119–142; S. Knospe: *Written code-switching in the German news magazine Der Spiegel*, str. 145–174; A. Unger – J. Nikitin: *Crisis communication: an analysis of English originals and German translations of BP's corporate communication during the oil spill disaster in the Gulf of Mexico*, str. 429–441), s jazyky Austrálie (E. Gillian: *Light Warlpiri: an examination of some of the linguistic and non-linguistic developmental influences on this language*, str. 211–231), jazyky jižní Afriky (G. Stell: *Language alternation and ethnicity in a post-colonial context: code-switching as a 'non-White' register in South Africa*, str. 175–190), čínštinou (M. Schweinberger: *Frequency, dispersion and register variation of selected discourse-pragmatic particles in Singapore English*, str. 259–273) a thajštinou (P. Srichomthong: *Language globalization in Northern Thailand*, str. 371–386). Kromě toho také některé příspěvky ukazují na vztahy různých variet angličtiny mezi sebou (L. Zieseler – A. Koll-Stobbe: *At sea with standards? The pluricentric nature of English and its impact on non-native speaker's attitudes and language use*, str. 93–117; K. Ebeling: *The Calibans write in English: an investigation of language in postcolonial and transcultural contexts*, str. 415–427). Ale najdou se i stati zabývající se kontaktem jiných jazyků než angličtiny, totiž španělštiny s italštinou, francouzštinou a němčinou (M. Patuto – L. Arnaus Gil – N. Eichler – V. Jansen – A. Schmeißer – N. Müller: *Child-external and -internal factors in bilingual code-switching: Spanish, Italian, French and German*, str. 191–209), maďarštiny s okolními jazyky (L. Marác: *Resiliencing Hungarian minority languages in the New Europe*, str. 319–341), ruštiny s ukrajinštinou (S. Shakh: *The linguistic landscapes of*

Ukraine at the crossroads of nationalism and regionalism, str. 345–370) a hebrejštiny s ruštinou (Y. Guilat – S. Waksman: *The linguistic landscape of Israel's military cemeteries as a field of symbolic contestation*, str. 387–411). Dva příspěvky se zabývají němčinou, jeden jejím postavením jako světového jazyka (H. F. Marten: *The 3-Circle Model of English world-wide: Can it contribute to understanding the global position of German?*, str. 275–297), druhý naopak postavením její regionální dolnoněmecké variety (B. Arendt: *Language ideology of the European Union under a critical perspective: the example of the Regional Language Low German*, str. 299–318). A konečně jeden text pojednává o hodnotících přístupech „běžných lidí“, tj. nelingvistů, k jazykové cizosti, ať už skutečné, či jen domnělé (D. R. Preston: *Damned if you do, and damned if you don't: the perception of languages and language varieties in a globalizing world*, str. 235–258).

Z masy zmíněných empiricky zaměřených příspěvků zvláštním způsobem vyčnívá studie Donalda Winforda, umístěná na začátek sborníku (*Toward an integrated model of contact-induced change*, str. 3–24). Autor se v ní už poněkolikáté pokusil zdůraznit přednosti kontakto-logického modelu Franse van Coetsema (srov. COETSEM 1998, 2000) ve srovnání s jinými, mnohdy vlivnějšími modely (srov. zejména THOMASON – KAUFMAN 1998 a také JOHANSON 2002). Zatímco ve svých starších příspěvcích tak učinil spíše jen náznakovitě (srov. WINFORD 2005, 2007, 2010) nebo dokonce i nepovedeně (srov. WINFORD 2013), tentokrát se jedná o znamenitý text, ukazující výpovědní sílu van Coetsemova modelu a možnosti jeho propojení s pracemi zabývajícími se obecněji produkcí lidské řeči a konkrétněji produkcí lidské řeči v situaci bilingvismu. Myslíme, že Winfordův text aspiruje na to stát se ve vývoji kontakto-ve lingvistiky zásadně důležitým (jako byl kdysi např. HAUGEN 1950), pokud ovšem nezapadne ve sborníku, v němž by ho možná každý nehledal. Dlužno dodat, že i tak je zde tematizován jen jeden aspekt výhodnosti van Coetsemova modelu, totiž rozlišení dvou základních typů jazykového kontaktu, jimiž jsou přejímání (*borrowing*) a impozice (*imposition*), na základě faktoru stability jednotlivých druhů jazykových elementů. Nepojednán opět zůstal možná vůbec nejpodstatnější van Coetsemův pojem volný přenos (*free transfer*), což je označení pro třetí typ jazykového kontaktu, kdy je opozice přejímání a impozice neutralizována a namísto faktoru stability nastupuje operace selekce (podrobně k van Coetsemovu modelu zejména ve srovnání s modelem Thomasonové viz BOČEK 2014, 111–200).

U sborníků, byť tematicky zaměřených, zdaleka nebývá samozřejmostí dojem kompaktnosti a promyšlené stavby. Editorům recenzovaného sborníku se však nenápadně podařilo právě tohoto dosáhnout. Jednotlivé příspěvky jsou až na výjimky vystavěny jednotným způsobem, kdy po jasně formulovaném cíli na začátku následuje samo představení výzkumu a dobře shrnuté výsledky na konci. Takový rozumný požadavek evidentně nesešňeroval jednotlivé texty do příliš těsného mustru, ale ponechal jim možnost volného pohybu v rámci nějak vymezených mantinelů. Přejme si více takových dobře zvládnutých edičních počínů.

LITERATURA

- BOČEK, Vít. 2014. *Praslovanština a jazykový kontakt*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- COETSEM, Frans van. 1988. *Loan Phonology and the Two Transfer Types in Language Contact*. Dordrecht - Providence R.I.: Foris Publications.
- COETSEM, Frans van. 2000. *A General and Unified Theory of the Transmission Process in Language Contact*. Heidelberg: Universitätsverlag C. Winter.
- HAUGEN, Einar. 1950. The Analysis of Linguistic Borrowing. *Language*. 26, pp. 210-231.
- JOHANSON, Lars. 2002. Contact-induced change in a code-copying framework. In: JONES, M. C. - ESCH, E., eds.: *Language Change. The Interplay of Internal, External and Extra-Linguistic Factors*. Berlin - New York: Mouton de Gruyter, pp. 285-313.
- THOMASON, Sarah G. - KAUFMAN, Terrence. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley - Los Angeles - Oxford: University of California Press.
- WINFORD, Donald. 2005. Contact-induced changes. Classification and processes. *Diachronica*. 22, pp. 373-427.
- WINFORD, Donald. 2007. Some Issues in the Study of Language Contact. *Journal of Language Contact*. 1, pp. 22-40.
- WINFORD, Donald. 2010. Contact and Borrowing. In: HICKEY, R., ed.: *The Handbook of Language Contact*. Malden, Mass.: Wiley-Blackwell, pp. 170-187.
- WINFORD, Donald. 2013. Social factors in contact languages. In: BAKKER, P. - MATRAS, Y., eds.: *Contact Languages: A Comprehensive Guide*. Boston - Berlin: De Gruyter Mouton, pp. 363-416.

Příspěvek vznikl za podpory grantu Grantové agentury České republiky č. 13-17435S.

Vít Boček

Institute of the Czech Language of the AS CR, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

vitbocek@gmail.com